

13.02.2019

Ärende/21

§ 54

Den av ledamoten Eveliina Heinäluoma väckta motionen om ett Helsingforsprogram för att rädda Östersjön

HEL 2018-009590 T 00 00 03

Beslut

Stadsfullmäktige betraktade den av ledamoten Eveliina Heinäluoma väckta motionen som slutbehandlad.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Timo Lindén, stf. stadssekreterare, telefon: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Bilagor

1 Valtuutettu Eveliina Heinäluoman aloite Helsingin Itämeren pelastusohjelmasta.pdf

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutsförslag

Beslutet stämmer överens med förslaget.

Föredragandens motiveringar

Ledamoten Eveliina Heinäluoma och 20 andra ledamöter föreslår i sin motion att Helsingfors lanserar ett räddningsprogram för Östersjön. Staden föreslås sörja för att beredningen kommer igång, men i ett senare skede ska man få också andra städer i Östersjöregionen att delta.

Enligt 30 kap. 11 § 2 mom. i förvaltningsstadgan ska stadsstyrelsen förelägga fullmäktige en motion som undertecknats av minst 15 ledamöter.

Skyddet av Östersjön har redan länge varit en viktig fråga för Helsingfors stad. Östersjöns goda tillstånd har betraktats som en strategisk källa till välbstånd och konkurrenskraft. Helsingfors och Åbos stadsdirektörer startade år 2007 Östersjöutmaningen, som utgör ramen för vattenskyddsåtgärder utöver lagens miniminivå, vilka städerna själva vidtar och vilka man uppmanar andra organisationer att genomföra. Det första gemensamma åtgärdsprogrammet för Östersjön på nästan 40

sidor publicerades samtidigt som Östersjöutmaningen lanserades. Under verksamhetsperioden inrättades en donationsprofessur i Östersjöskyddets ekonomi vid Helsingfors universitet, och i Åbo instiftades Skyddsfonden för Skärgårdshavet.

Den andra gemensamma verksamhetsperioden för det Östersjörelaterade åtgärdsprogrammet åren 2014–2018 innehöll 75 åtgärder (stadsstyrelsen 25.11.2013, § 1264). Bland annat HELCOM:s åtgärdsprogram för Östersjön och EU:s strategi för Östersjöregionen tjänade som modell för programmet, och dess etappevaluering offentliggjordes hösten 2016 (miljönämnden 20.9.2016, § 287). Tillsammans med de viktigaste finländska referensgrupperna lanserade man under perioden Den lokala Östersjöpanelen som en ny verksamhetsform, där syftet var att väcka samhällsdebatt och göra ställningstaganden i aktuella frågor. Helsingfors och Åbo stadsstyrelser godkände det tredje gemensamma åtgärdsprogrammet för Östersjön för perioden 2019–2023, och samtidigt bestämdes det att man fortsätter att understödja och utveckla Östersjöutmaningens partner nätverk (stadsstyrelsen 22.10.2018, § 658).

Det är av central betydelse att stadens sektorer och tjänster samarbetar, liksom också att man samverkar med viktiga referensgrupper, såsom företag, föreningar, läroanstalter, forskningsinstitut och invånare. Helsingfors och Åbo har ända sedan år 2007 utmanat övriga aktörer att på frivillig basis gå med i arbetet med att skydda Östersjön och närliggande vatten och att överskrida de lagstadgade bestämmelsernas nivå. Fram till år 2018 hade 270 organisationer från Finland och andra Östersjöländer gått med i Östersjöutmaningens partner nätverk, bland annat kommuner och städer, föreningar, läroanstalter, företag och forskningsinstitut (<http://www.itamerihaaste.net/verkostomme/verkostojasenemme>).

Helsingfors och Åbo har inom ramen för Östersjöutmaningen omsatt mer än 100 konkreta åtgärder i praktiken med målet att minska städernas egen belastning av vattendragen. Partnerorganisationerna i nätverket har gjort hundratals gärningar för de närliggande vattnen och hela Östersjön. Flera internationella projekt (t.ex. CITYWATER, iWater, BLASTIC, BEST) har gjorts för att utveckla verksamhetsrutinerna tillsammans med viktiga referensgrupper, och det har ordnats ett flertal evenemang och träffar för att utbyta erfarenheter och information om goda tillvägagångssätt. Det är med hjälp av de strategiska partnerskapen inom Östersjöutmaningen möjligt att få till stånd effektivitet och konkreta åtgärder utanför ens eget verksamhetsfält.

Helsingfors och Åbo städers åtgärdsprogram för Östersjön åren 2019–2023

Östersjöutmaningen har som vision att Östersjön ska vara ett rent, produktivt och gemensamt hav. Det är väsentligt att kombinera åtgärder med anknytning dels till stävjandet av klimatförändringen, dels till reduktionen av övergödningen. Det finns nästan 1 500 kommuner på Östersjöns avrinningsområde, och kommunerna har en betydande potential både när det gäller att förbättra vattendragens tillstånd och att backa upp utvecklingen av ren affärsverksamhet. Städernas betydelse och betydelsen av deras inbördes samarbete har mycket riktigt understrukt i många internationella processer där det har varit svårt för nationalstaterna att få till stånd ett tätare samarbete och att komma fram till lösningar. Utöver sin roll som lokala myndigheter vill städerna vara föregångare och instanser som alstrar modelllösningar, också i form av lokala intelligenta och snabba experiment. Lokalförvaltningen har möjlighet att vara vig, öppen och engagerande, något som möjliggör att man hittar lösningar smidigt. Helsingfors och Åbo städer kan genom sitt eget arbete och genom Östersjöutmaningens partnernätverk och annat samarbete i stor utsträckning främja förutsättningarna för en hållbar framtid på Östersjöns avrinningsområde. Utöver de åtgärder som städerna själva vidtar, så utmanar de fortsättningsvis nya aktörer att gå med i samarbetet, och nuvarande nätverkspartner i Östersjöutmaningen uppmuntras att förnya sina verksamhetsprogram och att gå in för nya åtgärder till förmån för Östersjön under perioden 2019–2023.

Målen med åtgärdsprogrammet för perioden 2019–2023 sammanfaller med EU:s Östersjöstrategi, verksamhetsprogrammet för Skyddskommissionen för Östersjön och på motsvarande sätt den nationella havsförvaltningsplanen. Programmet innebär för sin del också att FN:s mål för hållbar utveckling Agenda 2030 och de målsättningar som ingår i Finlands strategi för Östersjöregionen omsätts i praktiken. Det har bestämts att Skyddskommissionen för Östersjön HELCOM:s åtgärdsprogram uppdateras senast år 2021, och kontakten mellan HELCOM och städerna har under de senaste åren blivit tätare. I mars 2018 publicerade HELCOM tillsammans med Östersjöutmaningen (Helsingfors och Åbo) samt med Östersjöstädernas förbund och stiftelsen Race for the Baltic en deklaration om betydelsen av lokala Östersjörelaterade åtgärdsprogram när det gäller genomförandet av kommissionens åtgärdsprogram för Östersjön. I och med det redan nu intensifierade samarbetet strävar man efter att uppdateringen av åtgärdsprogrammet ska beakta infallsvinklar och förslag som ingår i Helsingfors och Åbos åtgärdsprogram för perioden 2019–2023.

Man har under beredningen av det uppdaterade åtgärdsprogrammet tagit hänsyn även till aktuella bekymmer och önskemål som har framförts av Östersjöregionens medborgar- och miljöorganisationer samt erfarenheter av Östersjöutmaningens samsarbetsinitiativ. Åtgärdsprogrammet för Östersjön 2019–2023 innehåller 117 åtgärder, och det

backar upp strävan att nå följande mål: klart kustvatten, en frisk maritim miljö, ren och trygg sjöfart, planmässigt utnyttjande av vattenområdena och ett aktivt Östersjömedborgarskap. Åtgärdsprogrammet är ett led i arbetet med att förverkliga stadsstrategin 2017–2021, där det sägs att "Helsingfors värnar om sin värdefulla natur och agerar för att öka diversiteten i stadsnaturen. Den ekologiska kvaliteten, tillgängligheten och hälsokonsekvenserna i fråga om grön- och blåområden tryggas. ... Läget för Helsingfors vattendrag, både småvatten och kustvatten, förbättras och uppmärksamhet fästs vid vandringsfiskbeståndens återhämtning."

Staden tillvaratar de synergier som finns bland annat mellan stävjandet av klimatförändringen och våra åtaganden med avseende på den cirkulära ekonomin samt målen med vattenskyddet. Stadsmiljösektorns åtgärdsprogram, dagvattensprogrammet och åtgärdsprogrammet Kolneutralt Helsingfors 2035 innehåller mål och åtgärder som utgör ett stöd för åtgärdsprogrammet för Östersjön. En av utgångspunkterna för den maritima strategin, som bereddes år 2018, är att utvecklingen av det maritima och av skärgårdens, strändernas och havets funktioner samt service alltid ska ske på den känsliga skärgårdsnaturens, den unika Östersjöns och det mångskiktade kulturarvets villkor. Åtgärdsprogrammet för Östersjön 2019–2023 förverkligar många av stadsstrategins och den maritima strategins vattenskyddsmålsättningar med anknytning till havets tillstånd och havsmiljön.

Helsingfors och Åbos åtgärdsprogram för Östersjön 2019–2023 tar i hög grad hänsyn till nyaste data om Östersjöns tillstånd, om hur det mänskliga trycket ackumuleras regionalt samt om den lokalekonomiska nyttan av en förbättring av havsmiljöns tillstånd.

Med systematiskt vattenskyddsarbete har mycket åstadkommit på Östersjön. Exempelvis har man halverat övergödningen, och några nyckelarters bestånd, till exempel havsörnsstammen, har stärkts. Trots det är hela havet och våra strandvatten fortfarande i alldeles för dåligt skick. Enligt den omfattande rapport som Skyddskommissionen för Östersjön HELCOM publicerade i våras är övergödningen fortfarande ett allvarligt problem i nästan hela Östersjön, också i Finska vikens och Skärgårdshavets kusttrakter. Dessutom förekommer en alarmerande mängd skadliga kemikalier och mikroplaster i vattenmiljöerna. På grund av detta är många av Östersjöns ekosystem och livsmiljöer hotade. Städernas kustområden vid Finska viken, Skärgårdshavet och hela Östersjön har emellertid ett mycket stort och växande rekreativvärde, förutsatt att man lyckas förbättra havets tillstånd. Under de senaste åren har man fått ny information om värdet av nyttan av Östersjöns ekosystemtjänster. Enbart på öppna havet är värdet cirka 4 miljarder euro. Även i övrigt kan den så kallade blå ekonomin ge ett potentiellt

13.02.2019

Ärende/21

mervärde på miljarder euro – men det bygger på att havsmiljöns tillstånd är gott, att den maritima naturen är livskraftig och att naturens diversitet bevaras.

Den nyaste kunskapen om klimatförändringens inverkan på Östersjön och dess kuststater är oroväckande. Östersjöregionens klimat förändras i allt snabbare takt och föregriper den situation som blir verklighet på många av världens havsområden först om flera tiotal år. Exempelvis innebär den större nederbörden under de allt varmare vintrarna att den spridda belastningen från näringsämnen som sköljs ut tilltar, att risken för syrebrist ökar och att vi också riskerar att gå miste om Östersjöns unika isvinter. Motverkar man klimatförändringen, skyddar man således också Östersjön och bekämpar övergödning.

Förändringarna i vattendragens ekosystemtjänster är ändå starkt beroende av vilket slags socioekonomisk utveckling som kommer att vara förhärskande i regionen under detta århundrade. Enligt de nyaste forskningsrönen har samhällsutvecklingen (bland annat markanvändningen, jordbruket och investeringar i minskad punktbelastning) fram till slutet av seklet större inverkan på fluktuationerna i den belastning som drabbar havet än vad klimatförändringen har. Det vore alltså möjligt att neutralisera effekten av det belastningstillskott som klimatförändringen medför genom att stärka önskade samhällstrender, såsom materialeffektivitet, förnybar energi, stränga miljönormer, ett mindre tärande levnadssätt och god förvaltning.

Städerna Helsingfors och Åbo är med sitt gemensamma initiativ Östersjöutmaningen och sitt tredje gemensamma åtgärdsprogram för Östersjön också framdeles aktiva vägvisare för Östersjö- och vattenskyddsarbetet och betydande aktörer i Östersjöregionen.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Timo Lindén, stf. stadssekreterare, telefon: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Bilagor

1 Valtuutettu Eveliina Heinäluoman aloite Helsigin Itämeren pelastusohjelmasta.pdf

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

13.02.2019

Ärende/21

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 21.01.2019 § 41

HEL 2018-009590 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Eveliina Heinäluoman aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, vs. kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi